

A innovación na formación profesional: que, como e quen innova en Galicia

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 24-26

Eva M. Barreira Cerqueiras

Universidade de Santiago de Compostela
evamaria.barreira@usc.es

Laura Rego-Agraso

Universidade da Coruña
laura.rego@udc.gal

Raquel Mariño Fernández

Universidade de Santiago de Compostela
raquel.marino@usc.es

INTRODUCCIÓN

O modelo de promoción da innovación no ámbito da Formación Profesional (de aquí en diante, FP) en Galicia está composto, esencialmente, por tres iniciativas concretas: os premios a proxectos innovadores difundidos mediante o Congreso FP Innova, diversos programas dentro do Plan Eduemprende (Xunta de Galicia, s.d.) e a liña de axudas a proxectos de innovación do Ministerio de Educación e Formación Profesional (MEFP).

Dende o ano 2013, a Consellería de Educación, Universidade e FP vén realizando unha con-

vocatoria anual de premios a proxectos de innovación en FP. Tal como se recolle na derradeira destas convocatorias do ano 2019^[1], a Consellería establece que os proxectos innovadores presentados polos centros educativos deban acollerse a unha das seguintes modalidades: A) Innovación tecnolóxica ou científica e B) Didáctica. A primeira ten como obxectivo desenvolver proxectos orientados á

[1] Resolución do 20 de novembro de 2019 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se convocan premios para o desenvolvemento de proxectos de innovación tecnolóxica ou científica e proxectos de innovación didáctica no ámbito da formación profesional en centros públicos dependentes da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional. Recuperado de <http://www.edu.xunta.gal/fp/convocatoria-innovacion-2020>

transferencia tecnolóxica entre centros e contorna produtiva —e incidencia na inserción laboral do alumnado—; a segunda promove a creación de materiais ou recursos didácticos que faciliten e estimulen as aprendizaxes vencelladas a cada unha das familias profesionais.

Coa intención de dar visibilidade a estes premios á innovación no marco da FP, a propia Consellería organiza o denominado Congreso FP Innova Galicia de xeito anual, onde os centros seleccionados se comprometen a participar destas accións de difusión e publicación.

OS PROXECTOS INNOVADORES DESENVOLVIDOS NOS CENTROS GALEGOS

Nos proxectos premiados na Modalidade A^[2] do ano 2019 identificamos dúas tipoloxías básicas: aqueles centrados en produtos/servizos e aqueles vinculados a procesos produtivos. No conxunto de premiados destaca o proxecto coa máxima contía recibida: Economía circular baseada nos residuos do CIFP Manuel Antonio. Un proxecto no que están implicadas todas as familias profesionais que se imparten no centro e que trata de transformar os residuos xerados nos distintos ciclos impartidos en novas materias primas de utilidade para a oferta formativa do centro. Tamén foron premiados a iniciativa denominada Simulador Industria 4.0 e IoT do IES Monte Neme e o proxecto Control de calidade en algas para a elaboración de cosmética natural biosaludable, de novo, do CIFP Manuel Antonio.

[2] Resolución do 30 de abril de 2019 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se resolven os premios para o desenvolvemento de proxectos de innovación tecnolóxica ou científica e proxectos de innovación didáctica no ámbito da Formación Profesional en centros públicos dependentes da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional onde se impartan ensinanzas de Formación Profesional, convocados na resolución do 19 de decembro de 2018. Recuperado de http://www.edu.xunta.gal/fp/webfm_send/8182

Na modalidade B destacan o CIFP Ferrolterra co proxecto Gasodomésticos —unha aula móbil na que o alumnado aprende a realizar o tratamento de produtos e instalacións de gas no ámbito doméstico—; tamén o proxecto de Procesos de dixitalización, impresión 3D e fabricación mecánica do CIFP Valentín Paz Andrade (Pontevedra) e a Aula multisensorial do CIFP Compostela.

No que ten que ver co ano 2020^[3], na Modalidade A repiten as familias profesionais de Enerxía e Auga, Transporte e Mantemento de Vehículos ou Madeira Moble e Cortiza. Destaca a forte presenza da compoñente ecolóxica e sustentábel en varios proxectos, como os coordinados polo IES Universidade Laboral: o proxecto SMARTspringwater —fonte de auga intelixente— e o proxecto Climatización eficiente con enerxías renovábeis de axuda persoal. Igualmente, destacan a iniciativa Eco Urban furniture for schools do IES Plurilingüe Antón Losada Diéguez ou o Proxecto Fénix: mellora enerxética da valorización dos produtos agroecolóxicos da horta familiar, en-

[3] Resolución do 9 de xuño de 2020 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se resolven os premios para o desenvolvemento de proxectos de innovación tecnolóxica ou científica e proxectos de innovación didáctica no ámbito da Formación Profesional en centros públicos dependentes da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional onde se impartan ensinanzas de Formación Profesional, convocados na resolución do 20 de novembro de 2019. Recuperado de http://www.edu.xunta.gal/fp/webfm_send/8733

tre outros. Na Modalidade B, destacan A mesa do Oroza do CIFP Carlos Oroza e o proxecto Oír para vivir 4.0 do CIFP Ánxel Casal-Monte Alto, así como a proposta dunha aula didáctica de simulación de turbinas de gas, Aula SITMUGA do IES Universidade Laboral e A realidade aumentada aplicada na tecnoloxía hidráulica do IES de Fene.

ALGUNHAS CONCLUSIÓNS

A pesar de que o interese dos centros educativos e do profesorado pola innovación está presente en todos os proxectos premiados, o modelo de promoción da innovación no ámbito da FP en Galicia ten unha visión reducionista dos procesos de innovación nos que pode —e debe— participar a FP.

Non existe unha entidade ou rede de recursos humanos e materiais encargados especificamente de impulsar a innovación na FP, nin proporcionar asesoramento técnico, orientación e soporte burocrático aos centros e ás empresas involucradas. Toda a iniciativa e a responsabilidade da innovación recae no profesorado e/ou nos seus equipos directivos. Tampouco se vincula a FP galega co Plan Galicia Innova 2020 máis alá dos programas de fomento do emprendemento, nin cos obxectivos da Axencia Galega de Innovación. O sistema de FP ten que xogar o seu rol na transformación do modelo produtivo predominante en

Galicia e España, no cal os sectores de menor intensidade tecnolóxica son maioritarios e o seu nivel de innovación, un dos máis baixos de Europa (Robertson e Patel, 2007, citado en Otero Gutiérrez, Olazarán Rodríguez, Lavía e Albizu, 2016: 404). É preciso vincular os procesos de innovación dos centros coa estratexia xeral da comunidade autónoma en materia de I+D+i, e proxectos que dean cobertura real ás necesidades planificadas de desenvolvemento do territorio (Torres, 2008).

Tamén cabería organizar os materiais e recursos didácticos innovadores creados nun único repositorio- aberto, accesíbel- factíbel- transferíbel- (Rego-Agraso, Barreira-Cerqueiras e Mariño- Fernández, 2017).

As experiencias innovadoras vencelladas ao ensino-aprendizaxe de contidos, procesos e servizos deben ir acordes ás demandas e introducir elementos innovadores para mudar as realidades da sociedade actual. Tal é o caso da eliminación da persistente segregación horizontal e vertical determinada polos estereotipos de xénero na elección vocacional dos ciclos formativos (Rial-Sánchez, Mariño-Fernández e Rego-Agraso, 2011); ou a dotación de recursos económicos e humanos para incentivar a formación continua e para o emprego ou repensar a FP dual como un elemento clave para mellorar a xestión destes recursos nas empresas, o seu funcionamento e resultados na aprendizaxe e na inserción laboral.

Resumindo, é necesario revalorizar a FP mediante a innovación, porque o Índice Europeo de Innovación é elevado nos países que tradicionalmente deron un valor importante á Formación Profesional: Suecia, Dinamarca, Finlandia, Alemaña ou Holanda (Astigarraga Echeverría, Agirre Andonegi e Carrera Farran, 2017: 58). A aposta decidida pola innovación na FP dende o eido institucional debe ir máis alá da promoción do emprendemento ou da xestión de premios. ■

REFERENCIAS

- Astigarraga Echeverría, E., Agirre Andonegi, A. e Carrera Farran, X. (2017). Innovación y cambio en la Formación Profesional del País Vasco. El modelo ETHAZI. *Revista Iberoamericana de Educación*, 74, 55-82.
- Otero Gutiérrez, B., Olazarán Rodríguez, M., Lavía, C. e Albizu, E. (2016). ¿Pueden los centros de Formación Profesional tener un papel en el sistema de innovación? El caso de Navarra. *Revista Española de Sociología (RES)*, 25(3), 387-407.
- Rego-Agraso, L., Barreira-Cerqueiras, E. M. e Mariño-Fernández, R. (2017). Recursos digitales en formación profesional: características y desarrollo en Galicia. *Comunicación y Pedagogía: nuevas tecnologías y recursos didácticos*, 299-300 (Exemplar dedicado a: A escola na sociedade dixital), 85-92.
- Rial-Sánchez, A., Mariño-Fernández, R. e Rego-Agraso, L. (2011). La situación de la mujer como alumna de formación profesional inicial y como profesional en el mercado de trabajo. *Revista Iberoamericana de Educación*, 54(6), 1-13.
- Torres, J. M. (2008). I+D+i en Formación Profesional? Unha experiencia desde o IES Politécnico de Vigo. *Revista Galega de Educación*, 42, 70-72.
- Xunta de Galicia (s.d.). *Plan de emprendemento no sistema educativo de Galicia. Eduemprende*. <http://www.edu.xunta.gal/fp/plan-eduemprende>